

**2. 2. 3 Рабочая программа
по предмету «Родной (чувашский) язык)»
1 – 4 классы**

Составители:

Авдеева Т.А., учитель начальных классов МБОУ «Липовская ООШ»

Козлова Е.А., учитель начальных классов МБОУ «Липовская ООШ»

Рабочая программа по чувашскому языку для 1-4 классов составлена в соответствии с Федеральным государственным образовательным стандартом начального общего образования, на основе Программы по чувашскому языку («Тăван чĕлхепе литература вулавĕн тĕслĕх программисем», чăваш шкулĕн I–IV классем валли. М.К. Волков, Л.П.Сергеев, Т. В. Артемьева, О. И. Печников, Кульева А. Р.Шупашкар: Чăваш Республикин вĕрентŭ институчĕн издательстви)

Программăна пурнăçлама çак вĕренŭ хатĕрĕсемпе усă курнă:

Артемьева Т. В., Волков М.К., Сергеев Л.П. Вĕренŭ пособийĕ. Чăваш букварĕ: 1-мĕш класс валли – Шупашкар: Чăваш кĕнеке издательстви, 2015 çул;

Вĕренŭ пособийĕ. Чăваш чĕлхи. 2 класс валли. Л. П. Сергеев, Т. В. Артемьева, А. Р. Кульева , Шупашкар: Чăваш кĕнеке издательстви: 2016 çул;

Вĕренŭ пособийĕ. Чăваш чĕлхи. 3 класс валли. Л. П. Сергеев, Т. В. Артемьева, А. Р. Кульева , Шупашкар: Чăваш кĕнеке издательстви: 2013 çул;

Вĕренŭ пособийĕ. Чăваш чĕлхи. Виноградов Ю. М., Кульева А. Р. 4 –мĕш класс валли. Шупашкар. Чăваш кĕнеке издательстви, 2014 çул;

Çир ёплетнĕ вĕрентŭ планĕ пуçламăш шкулта чăваш чĕлхине вĕрентме 1 – мĕш класра эрнере 4 сехет, 2 класра 1-меш сурсулта -3 сехет, 2-меш сурсулта-1 сехет, 3-4 классенче - 3 сехет уйăрнă. Пурĕ çулталăкра 1 мĕш класра 132 сехет, 2- меш класра 1-меш сурсулта- 102 сехет, 2-меш сурсулта-34 сехет,3-4-мĕш классенче 102 сехет палăртнă.

Ачасенчен 1-4 класран вѣренсе тухнӑ тѣле кѣтекен результатсем

1. ПРЕДМЕТӐН ПУЛАС РЕЗУЛЬТАЧӖСЕМ

1 класран вѣренсе тухнӑ тѣле кѣтекен результатсем

Харкамлӑх результатчӖсем:

- ачасем хӑйсем вѣренеке пулнине ӑнланни, вѣренеке ӗн яваплӑхӗсене уҫӑмласа пыни,
- ачасем Тӑван ҫӗршыв, тӑван халӑх ывӑл- хӗрӗ пулнине ӑнланни, вӗсен тӑван халӑха хисеплес туйӑм амаланма пуҫлани;
- ачасем таврари пурнӑҫ, этем, ҫут ҫанталӑк ҫинчен мӗн пӗлни ӑнланма пуҫлани, тавра курӑмӗ йӗркеленсе пыни;
- хрпӑр хӑйӗн тата тантӑшӗсен ӗҫ-хӗлне сӑнас -хаклас ӑслай –хӑнӑхусене алла илсе пыни.

Предметӑн пӗрлӗхлӗ результатчӖсем:

- ачасен шухӑшлавӗ пур енлӗн аталанса пыни, вӗсем тишкеру, пӗтӗҫтеру, пӗтӗмлету ӗҫӗсене вѣренсе пыни;
- ачасен пуплевӗ пур енлӗн аталанса, вӗсем пуплев ӗҫ-хӗлӗсене (итлев, ҫыру, калу) вѣренсе пыни;
- кӗнекепе ӗслеме вѣренсе пыни;

Предметӑн пайрам результатчӖсем:

- тӑван чӗлхери тӗп сасӑсене, вӗсене палӑртмалли сас паллисене, сӑмахри сасӑсен пахалӑхне (уҫӑ е хупӑ), йӗркине, хытӑ тата ҫемҫе сасӑсене сӑмахра паллама, ҫырура палӑртма пӗлни;
- сӑмахсене, предложенисене, пысӑк мар тӗрлӗ жанрлӑ текстсене вуласа ӑнланма пултарни;
- пур сасӑ пуххи сӑмах, сӑмах пуххи предложени пулайманнине ӑнланни;
- сас паллисене (пӗчӗккисене тата пысӑккисене), ҫыхӑнӑвӗсене, сӑмахсене, предложенисене тӗрӗс е вӗрлесе ҫырса илме, тӗрӗслеме вѣренни;
- уйрӑм сӑмахсене, 3-4 сӑмахран тӑракан, тытӑмӗпе ансат предложенисене илтнӗ тӑрӑх ҫырма пултарни;
- чӗлхе пӗлӗвӗн хӑш-пӗр ансат ӑнлавӗсемпе терминӗсене (уҫӑ е хупӑ сасӑ, сас палли, сыпӑк, сӑмах, предложени, текст) уҫӑмлани.

2 класран вѣренсе тухнӑ тѣле кѣтекен результатсем

Харкамлӑх результатчӖсем:

- тӑван чӗлхене хаклама, хисеплеме хӑнӑхса пыни;
- кашни халӑхӑн хӑйӗн чӗлхи пулнине, вӑл ыттисенчен уйрӑлса тӑнине ӑнланни;
- чӗлхепе кӑсӑкланма пуҫлани, харпӑр хӑй пуплевне лайӑхлатас кӑмӑл-туйӑм амаланни.

Предметӑн пӗрлӗхлӗ результатчӖсем:

- пулӑмсене тарӑнрах ӑнланма вѣренсе пыни;
- ӑнлавсене уҫӑмлама, ушкӑнлама хӑнӑхса пыни;
- тишкеру- пӗтӗҫтеру, танлаштару хӑнӑхӗвӗсем ҫирӗпленсе пыни. 4

Предметән пайрам результатчәсем:

- ачасем алфавитри сас паллисене, вёсен пёлтерёшёсен, уҗа тата хупа сасәсен уйрамләхёсене, сәмахри , уҗа сасә җине пусам укни-укменнине, сасәсем хыта тата җемсе пулнине, сәмахсене пёр йёркерен теприне мёнле куҗармаллине пёлни;
- 35-40 сәмахла текста каллиграфии төләшёнчен төрөс те таса, сас паллисене сиктерсе хавармасар, пәтраштармасар җырма пултарни;
- 25-30 сәмахла текста итленипе (диктант) җырма вёренсе пыни;
- сәмаха сыпаклама, пёр йёркерен тепёр йёркене төрөс куҗарма, җемсе хупа сасәсене җырура төрөс палартма, вярәм хупа сасәллә сәмахсене (программа кәтартнисене) төрөс җырни;
- җын ячәпе хушаматне, ашшә ятне, ыльәхсемпе чёр чунсен уйрам ячәсене, хула, ял, урам, юхан шыв ячәсене пысак сас паллипе пуҗласа җырма пултарни;
- сәмахсен сасә тытамне тишкерме (вёсене сыпаклама, уҗа тата хупа сасәсене, сасәсемпе сас паллисен йёркине тата хисепне палартма) пёлни;
- япалана, унан ёҗне, паллине пёлтерекен сәмахсене ыйтавё тәрәх ушканлама пултарни;
- предложенин төп членёсене – подлежащипе җазуемай- тупма пёлни;
- ыйтусем тәрәх ансат предложени членёсем хушшинчи җыханәва палартма вёренни;
- предложение пысак сас палирен пуҗласа җырма, ун вёҗне, интонация кура, пәнчә, ыйту е кәшкәру палли лартма пёлни;
- 30-45 сәмахла текст тәрәх ыйтусене хуравласа изложени җырма; 2-3 предложениллә текст тума пултарни.

3 класран вёренсе тухна төле кётекен результатсем**Харкамләх результатчәсем:**

- ачасен таван чөлхене төплөнрех вёренес, харкамән пуллев ёҗ-хөлёсене аталантарас кәмәлә амаланни;
- тантәшёсен тата харкам пуллевне сәнама, төрөслема вёренсе пыни;
- таван чөлхе пуянләхёпе, илемёпе киленме пуҗлани.

Предметән пёрлөхлө результатчәсем:

- төрлө текста тишкерме, турелетме вёренсе пыни;
- пуллев культурин енёсене тимлема хәнәхса пыни;
- культура тата җырура пуллев тата хутшәну этикечён нормисене тытса пыма хәнәхса пыни;
- урокра тата тулашёнче харпәр хай ёҗне йёркелема вёренсе пыни.

Предметән пайрам результатчәсем:

- сәмахән төп пайёсем – унан тымарёпе аффиксёсем; пуллев пайёсем- япала ячө, глагол, палла ячө; предложенин төп членёсем тата кёҗён членёсем пулнине пёлни;
- вёреннө орфограммәсёнчен тәракан 40-45 сәмахла текста таса, төрөс те илемлө җырса илме, итленипе (диктант) җырма, предложенисем вёҗёнче кирлө чарану(пәнчә, ыйту е кәшкәру) палли лартма пултарни;
- сәмахсен сасә тытамне сәнама; сыпаксене уйәрма, уҗа тата хупа сасәсене палартма, уҗа сасә җине пусам укни-укменнине пөлме, хупа сасә хытти-җемҗине, янәрәвлә-янәрәвсәррине туйма, сәмахри сасәпа саспалли хисепне уяма хәнәхса пыни; 5

- самах тытӓмне (тымареӓе аффиксне) курма пултарни;
- пуплев пайӓсене (япала ячӓ, глагол, паллӓ ячӓ) палӓртма, вӓсем мӓнле формӓрине (япала ячӓсен хисепне, глаголсен вӓхӓчӓе хисепне) чухлани;
- предложенири сӓмахсен сыхӓнӓвне асӓрхама, сӓмах майлашӓвӓсене уйӓрни;
- предложени тытӓмне (синтаксисне) ансат тишкерме (вал калуллӓ, ыйтуллӓ, кӓшкӓруллӓ е кашкӓрусӓр пулнине палӓртма, унӓн тӓп тата кӓсӓн членӓсене, вӓсем хушшинчи сыхӓнӓва ыйту лартса) тупма пӓлни;
- ушкӓнпа тунӓ е хатӓр планпа усӓ курса 55-65 самахла изложени сьрма вӓренсе ситни.

4 класран вӓренсе тухнӓ тӓле кӓтекен результатсем

Харкамлӓх результатӓсем:

- таса, тӓрӓс, ыранлӓ пуплев сьннӓн сапӓрлӓх тата пӓтӓмӓшле аталанӓвӓн палӓрӓмӓ пулнине ӓнланни;
- чӓлхепе тирпейлӓ, тӓрӓс усӓ курма вӓренес кӓмӓлӓсем сирӓппенни;
- хутшӓну культурин правилисепе килӓшуллӓн вӓхӓтра тав тума, кӓсару ыйтма, саламлама, вашават сӓмах хушма, япала ыйтса илме, чӓнӓве палӓртма пӓлни;
- чӓлхе харкам ӓславлӓ пултарулахне, шухӓш вӓсӓвне палӓртмалли, аталантармалли хатӓр пулнине ӓнланни;

Предметӓн пӓрлӓхлӓ результатӓсем:

- чӓлхе тӓп хутшӓну хатӓрӓ, наци культурин единици, вӓрену тата аталану хатӓрӓ пулнине ӓса хуни;
- чӓлхен тӓрлӓ сӓл кусӓсенче кирлӓ тивӓсӓлӓ информации тупма, ӓнӓслӓ усӓ курма хӓнӓхса пыни;
- чӓлхе хатӓрӓсемпе хутшӓну тата вӓрену зачисепе шайлашуллӓ тивӓсӓлӓ усӓ курма вӓренесе пыни.

Предметӓн пайрам результатӓсем:

- вӓренӓ пуплев пайӓсем, вӓсен палисем, предложенин пӓр ыйшши членӓсем сьнчен сирӓп пӓлни;
- вӓренӓ орфограммасӓнчен тӓракан 55-60 сӓмахлӓ текста ыйӓнӓшсӓр, таса теа илемлӓ сьрса илме, диктант сьрма пултарни;
- пӓр ыйшши членлӓ предложенире (вӓренӓ тӓслӓхсем) чарӓну палисем лартма вӓренни;
- сӓмахӓн сасӓпа сас палли тытӓмне тишкерме, тымареӓе аффиксӓсене тупма хӓнӓхни;
- япала ячӓсен, сӓпат ылмашӓсен падежӓе хисепне, глаголсен хисепне сӓпачӓе вӓхӓтне палӓртма пултарни;
- предложенин ансат синтаксис тытӓмне чухлама: вӓл тӓллевпе интонаци тӓлӓшӓнчен мӓнлине калама, унӓн тӓп тата кӓсӓн членӓсене тупма, ыйтусем тӓрӓх вӓсен сыхӓнӓвне тата пӓр ыйшши членсене асӓрхахӓнӓхса пыни;
- харпӓр хӓй тӓллӓн тунӓ планпа усӓ курса 80-90 сӓмахлӓ текст тӓрӓх изложени сьрма, пурнӓсра пулни-иртни, экскурсире курни, сӓнани сьнчен сыхӓнуллӓ пӓчӓк калав ыйркелеме (сочинени сьрма) вӓренсе пыни.

2. Предметан шалашё (содержанийё)

1 класс

Ум.нхи тапхёрти уроксем? (12 сехет)

Шкула! Тёван кил-йыш? +ыхёнуллё пуплев. Шкул ачин кун й.рки? В.рен\ хат.р.сем? +ыхёнуллё пуплев. К.рхи садра? Улма-ырпа? Предложени? Пахча? Пахча =им.=? Ача-пёча вёййисем? Вылямаллисем? Сёмах? «Йёва» юмах? Предложени? Сёмах? Сыпёк? Килти выльёх-ч.рл.х: кайёк-к.ш.к? У=ё(хупё) сасё? «+арёк» юмах? Вёрмантй йывё=сем: тискер кайёксем? У=ё (хупё) сасёсем терминсем Килти кайёк-к.ш.к? В.=ен кайёксем? Пусём? Ялти .=сем? Тырё вырни? Утарта? Сас палли тапхёр.нчи уроксем?(90 сехет) Алфавитри сас паллисемпе тата весен сассисемпе паллашасси. Букварь хы==ёнхи вулав урок.сем (30 сех) +улталёк хушши. «+уркунне» сёвё Талёк? «Тул =утёлать» сёвё Вёхёт? «Ка= пулать» сёвё Тёван =.р-шыв. Тёван ен – Чёваш Республики. Тёван ялём. «Мучи п.ви» калав. «Карёшпа каюра» юмах. И?Я?Яковлев. Чёваш халёх сёвё=и. Ви==.м.ш космонавт-летчик. Аслё +.нтер\ кун. «П.ртёван паттёрсем» калав П.рч.» калав? «П\л.мре» сёвё. Ырпи» сёвё? «Улине т.л.нет»: «Маринепе Кампур» калавсем. Чёваш халёх юмах-халап. Чёваш халёх юрри-сёвви«Сывё пул: п.ррем.ш к.некем.р!» Урок-уяв. «+.в.=» юмах

1 класс? Чёваш буквар.?

№	Тема	Сехетсен шуче
1	Ум.нхи тапхёрти уроксем?	12
2	Сас палли тапхёр.нчи уроксем?	90
3	Букварь хы==ёнхи вулав урок.сем	30
	пуре	

2 класс

Сасё тата сас палли-21 сехет

Предложени, самах, саса, сас палли. Алфавит. Уса сасасемпе хупа сасасем. Хыта уса сасасемпе семсе уса сасасем. Хыта уса самахсенче семселех пали сырасси. Уйаракан семселех пали сырасси. Варам хупа сасса ике пер пек сас паллипе сырса палартни. Вырас челхинчен кене хаш-пер самахсене сырасси. Орфографи словаре. Самах сыпаке. Самахсене пер йеркерен тепер йеркене кусарасси.

Самах. Япала яче-6 сехет

Кам? Мен? Ыйтулла самахсем. Пер япалана пелтерекен самахсем. Япала нумаййине пелтерекен самахсем. Сын ячесене.

Глагол-12 сехет

Мен тавать? Мен тавассе? ййтусенчи глаголсем. Мен туре? Мен турес? Ыйтусенчи глаголсем. Хиресле пелтерешле глаголсем. Сывах пелтерешле глаголсем. **Палла яче-8 сехет**

Япала паллине пелтерекен самахсене менле? Ыйту лартса тупасси. Тесе пелтерекен самахсем. Сынна санлакан самахсем. Хиресле пелтерешле самахсем(антонимсем). Перешкел пелтерешле самахсем(синонимсем)

Предложени- 11 сехет

Пуплеве предложенисем сине уйарасси. Предложенин теп членесем тата кесен членесем. Предложени членесем хушшинчи сыхану. Калулла, ййтулла предложенисем. Кашкарулла предложенисем.

2-меш класра вереннине петемлетесси-9 сехет.

Сасасемпе сас паллисем. Алфавит. Япала ячее, глагол , пала ячее синчен вереннине петемлетесси. Орфографи словаре. Синонимсен словаре.

№	Тема	Сехетсен шуче
1	Саса тата сас пали	21
2	Самах. Япала яче	6
3	Глагол	12
4	Палла яче	8
5	Предложения	11
6	2-меш класра вереннине петемлетни	9
	Петемпе	68

3-меш класс1-2-меш класра вѣреннине аса илесси.(6 сехет)

Сасă, сас пали.(21 сехет)

Вăрăм хупă сасăсене икѣ сас палипе палăртасси. Ч сасă умѣнчи л, н хупă сасăсен сѣмселѣхне палăртманни. Ч сасă умѣнчи л, н хупă сасăсен сѣмселѣхне ятарласа палăртманни. Сăпайлăх сăмахѣсем. Ç, ч сас паллисем хыççан ы е и сырасси. Вăрăс чѣлхинчен сыру урлă йышăннă сăмахсенче **б,г,д,ж,з, ф, ц, щ**, сас паллисем сырасси Телефонпа каласасси **Э, е, ё, ю, я** сас паллисемпе усă курма пѣлесси. Библиотекаран илнѣ кѣнекесен списокне тăвасси.

Предложени.(24 сехет)

Текст тата предложении. Калуллă предложенисем. Ыйтуллă предложенисем. Хистевлѣ предложенисем Кăшкăруллă предложенисем Предложенин тѣп членѣсем Предложенин кѣçĕн членѣсем. Сăмах майлашăвѣ. Предложенири сăмахсен сыхăнăвѣ. Ансăр тата анлă предложенисем. Тăванлăх сăмахѣсем

Сăмах (13 сехет)

Сăмах тытăмѣ. Тымар тата аффикссем. Сăмаха улăштаракан тата сăмах тăвакан аффикссем Хăнана чѣнесси. Çĕнѣ сăмахсем çă (-çĕ), -лăх (лѣх) аффикссем хушăнса пулни. Çĕнѣ сăмахсем –у(ÿ), -ла (-лѣ), -ла (-ле) аффикссем хушăнса пулни. Пѣр тымартан пулнă сăмахсем. Аффикслă сăмахсене тѣрĕс сырасси Заметка сырасси.

Пуплев пайесем. Япала ячѣ.(8 сехет)

Япала ячĕн пѣлтерѣшѣ тата ыйтăвѣ. Япала ячѣсем хисеп тăрăх улшăнни. Ш, с, ç сасăсемпе пѣтекен япала ячѣсене нумайлă хисепре тѣрĕс сырасси

Глагол.(15 сехет)

Глагол пѣлтерѣшѣ, ыйтăвѣсем. Хирѣçле пѣлтерѣшлѣ глаголсем (антонимсем). Çывăх пѣлтерѣшлѣ глаголсем (синонимсем). Глагол улшăнăвѣ. Хальхи вăхăт.Иртне вахат. Пулас вахат.

Паллă ячѣ.(9 сехет)

Паллă ячѣсен пѣлтерѣшѣ, ыйтăвѣсем. Паллă ячѣ улшăнманни Паллă ячѣ япала ячѣпе тата глаголпа сыхăнни. Çывăх пѣлтерѣшлѣ паллă ячѣсем (синонимсем) Çулѣпе аслăрах сынсене хисеплесе чѣнесси Хирѣçле пѣлтерѣшлѣ паллă ячѣсем (антонимсем)

3-мѣш класра вѣреннине аса илсе сирѣплетесси-5 сех.

Сасәсемпе сас паллисем. Сәмах тытәмә.Предложени . Пуплев пайесем.

№	Тема	Сехетсен шуче
1	1-2-мәш класра вѣреннине аса илесси.	6
2	Сасә, сас палли.	21
3	Предложени.	24
4	Сәмах	13
5	Пуплев пайесем. Япала ячѣ	8
6	Глагол.	15
7	Паллә ячѣ.	9
8	3-мәш класра вѣреннине аса илсе җирѣплетесси	6
		102

Вѣреннине аса илесси (9 сех.)

Җѣрѣм-шывәм, Чаваш җѣр- шывѣ. Текст. Предложени. Сәмах. Сасәсем тата сас паллисем. Сыпак, пусәм. Хутшәну йәли-йѣрки. Этикет

Сәмах тытәмә тата пуләвѣ (14 сех.)

Пѣр тымарлә сәмахсем. Сәпайләх сәмахәсем. Сәмах аффикс хушәннипе пулни. Машар самахсем.

Самахсене ике хут калани.

Текст (9 сех.)

Текстри предложенисен килѣшѣвѣ. Текст теми Текстән тѣп шухәшѣ Текст тытәмә

Предложенин пѣр йышши членәсем (8 сех.)

Пѣр йышши членсем җинчен әнлантарни. Пѣр йышши членсене җыхәнтарақан союзсем.

Пуплев пайәсем (3 сех.)

Сәмахсене пѣлтерѣш тәрәх ушкәнлани. Пуплев пахаләхѣ

Япала ячѣ (11 сех.)

Япала ячәсен вѣҗленѣвѣ. Падежсем. Хупә сасәпа пѣтекен япала ячәсен вѣҗленѣвѣ Уҗә сасәпа пѣтекен япала ячәсен вѣҗленѣвѣ Япала ячәсене нумайлә хисепре вѣҗлени.

Саламламалли правиләсем

Паллә ячѣ (7 сех.)

Паллә яәсен пѣлтерѣшѣ, пуләвѣ. Паллә ячәсен тѣп тата танлаштарулла степенәсем. Паллә ячәсен вайлә степенѣ.

Хисеп ячѣ (4 сех.)

Хисеп ячәсен пѣлтерѣшѣ. Ёҗ хучәсем. Пѣлтерү җырасси

Местоимени (4 сех.)

Местоимени пѣлтерѣшѣ. Сәпат местоименийәсем. Уяв ячѣпе саламласси

Глагол (26 сех.)

Глаголән пурлә тата җуклә формисем Глагол вәхәт тәрәх улшәнни Хальхи вәхәтри глаголсен сәпатланәвѣ. Хальхи вәхәтри глаголсене җырасси. Иртнѣ вәхәтри глаголсен сәпатланвѣ. Пулас вәхәтри глаголсен сәпатланәвѣ.

Вѣренү җуленче әса хывнине аса илесси (7 сех.)

Самах тытәмә тата пулавё.

№	Тема	Сехетсен шуче
1	Вёреннине аса илесси.	9
2	Самах тытаме тата пулаве.	14
3	Текст	9
4	Предложенин пер йышши членесем	8
5	Пуплев пайесем.	3
6	Япала ячё	11
7	Паллә ячё.	7
8	Хисеп ячё.	4
9	Местоимени	4
10	Глагол.	26
11	Вёренү сулёнче аса хывнине аса илесси	7
	Петемпе	102